The Byelorussian Times

ЧАС
Двумоўны беларускі
часапіс у З.Ш.А.

No.45, Vol.9, USPS 345-170 March 1984 9-06 Parsons Blvd., Flushing, N.Y. 11357 Price $1.35

RADIO LIBERTY CRITICIZED

(1) Programs allegedly parrot the Soviet thesis that Jews themselves were responsible for the pogroms in Ukraine and the USSR;
(2) Board of International Broadcasting found "alarming evidence" of "serious policy violations" and "anti-democratic" references in broadcasts;
(3) Recently, Radio Liberty involved itself in a religious dispute within the Byelorussian Autocephalic Orthodox Church, thus breaching governmental regulations.

The International Policy Research Branch of the B'nai B'rith has been publishing articles in recent newspapers critical of broadcasts by Radio Liberty dealing with the pogroms against Jews in 1918–1920 in the Ukraine and generally in areas controlled by Russia. To make matters worse, Radio Liberty (RL) allegedly paraphrases Moscow's thesis, namely, that the Jews themselves were responsible for the pogroms by their behavior and even by deliberate provocations staged by armed Jewish agents.

Other episodes of insensitivity "extend to the question of democracy itself" as noted in a recent staff report of the U.S. Senate Foreign Relations Committee. The report alleges that some broadcasts have carried views sharply critical of Western democratic concepts and practices.

Similarly, in an investigation three years ago, the congressionally mandated Board of International Broadcasting, which supervises Radio Liberty found "an ... alarming incidence" of "serious policy violations", including anti-democratic and anti-Western "references" in broadcasts.

The broadcast guidelines for RL specify the "avoidance of any programming, the content of which could be legitimately construed as inflammatory..." and the broadcasts must be "committed to the principles of democracy" and be consistent "with the broad foreign policy objectives of the United States."

On January 31, 1981, the Board of International Broadcasting had instructed RL to tighten, among other matters, the policy controls on religious programs. How effectively these instructions were implemented is open to the question. We give below one example how these instructions were violated.

Among the RL's already questionable policy judgements in selecting programs beamed to the Soviet Union and its satellites, must be included the radio's recent association with a dissident faction in a religious dispute involving the U.S.-based Byelorussian Autocephalic Orthodox Church(BAOC). For the past four years the BAOC has been involved in protracted litigation in United States and Canadian courts wherein the complainants represent hierarchy and the defendants include an alleged schismatic and excommunicated clergyman formerly known as Archbishop Mikalay and his supporters.

During the 1983–1984 Christmas season, RL beamed broadcasts to the Byelorussian Soviet Socialist Republic containing holiday greetings by the former "Archbishop Mikalay" who, according to the Council of Bishops of the BAOC, had been expelled from that Church and, furthermore, the broadcasts had falsely represented "Mikalay" as primate of the BAOC. The sectarian dispute had been no surprise to RL's Byelorussian employees, several of whom are on the editorial board of a Byelorussian-language newspaper which has published a number of articles about this dispute. It is one thing for some employees at RL to have their own religious views or convictions – the United States constitution permits any individual the freedom of religion and consciousness – but it is quite another for the employees to represent their views as the views of a religious denomination which is embroiled in litigation concerning these very same issues.

It seems incomprehensible that a few employees of the Unites States Information Agency or its subdivision, would have the temerity or worse yet, such bad lack of judgement, that they would proclaim to the listening public of the USSR that Mikalay, who is accused in the United States courts by the Council of Bishops of the BAOC of being a schismatic and excommunicated former clergyman, as the spiritual leader or primate of the BAOC, a church which had openly expressed its disagreement with the Soviet government and its persecution of religion in Byelorussia. At the very least, the Byelorussian-language programs at RL have compromised the BAOC and the United States government as well by utilizing United States tax dollars in breaching governmental policy which prohibits its programs from taking sides in religious disputes of denominations in the U.S.

(continued on page 2)

B.A.O.C. CONVENTION TO BE HELD IN MANCHESTER, ENGLAND

Following the decision of the BAOC Council of December 31, 1983, the Consistory of the BAOC has called the General Convention of the Byelorussian Autocephalic Orthodox Church (BAOC) for May 26, 27 and 28 in Manchester, England. According to the Statute, BAOC Conventions must be held every twelve years and the previous Convention was held in 1972 in Highland Park, New Jersey.

A dissident group nominally headed by Mr. Michael Macukievic, a schismatic, defrocked and expelled former bishop of the BAOC, is holding a rival "convention" at the same time in New Brunswick, New Jersey.

Archbishop Iziaslav, the Acting Primate of the BAOC, has forbidden, under the threat of anathema, all clergy and faithful of the BAOC from having any dealings with Mr. Michael Macukievic or his group.

LITIGATION in the BAOC

With respect to the continuing litigation in the Byelorussian Autocephalic Orthodox Church (BAOC) in North America, attorneys for Rev. Vasil Kendysh, secretary of the Consistory and plaintiff in several of the lawsuits, deposed Mr. Vasil Rusak, secretary of the defendant secessionist parish of St. Mary of Zyrovicy in Highland Park, New Jersey, for three days in the United States District Court in Newark, New Jersey. During these depositions held on January 18, February 1 and 25, 1984, Mr. Rusak testified to the following:

(1) On May 4, 1980 – the day of a certain special parish meeting – St. Mary of Zyrovicy (St. Mary) considered Metropolitan Andrew as its governing bishop and primate of the BAOC.

(2) Notice for this special meeting dated April 19, 1980, and prepared by Mr. Rusak on the basis of a parish council meeting of April 18, 1980, contained four points in the proposed agenda:

(a) Information about situation in the parish.
(b) Consideration and discussion of the parish problems.
(c) Formulation and acceptance of the proposals for the future action of the parish council with the aim of preserving the peace and unity of the parish; and
(d) Other important issues.

(3) Mr. Rusak testified under oath that pursuant to item No.(c) in the above agenda, the parishioners could expect:

(a) a re-election of the parish council (at which time Mr. Losik was ousted as chairman), and

(b) a vote requesting former Archbishop Mikalay to take St. Mary parish under his spiritual care, temporarily.

But, under no circumctances could expect a change of jurisdictions from Metropolitan Andrew to Mikalay, pursuant to the above notice.

(4) At the May 4, 1980, special meeting, there were 38 parishioners present – out of a total number of 78 with voting rights – and 16 proxies.

(5) the proxies, contained the language that the proxy holder could use the proxy to vote for all points on the agenda (of the notice of April 19, 1980).

(6) There could have been no quorum at the May 4, 1980, special meeting if proxies had not been counted.

(7) From May 4 to September 20, 1980, Metropolitan Andrew continued to remain the governing bishop of St. Mary.

(8) Metropolitan Andrew, as governing bishop, had the authority pursuant to the BAOC Statute or Constitution to dismiss and appoint priests at the St. Mary parish.

(9) From May 9 to September 20, 1980, Alexander Janowski performed services as priest at St. Mary.

(10) During the above period Alexander Janowski had been dismissed as priest by Metropolitan Andrew.

(11) On September 21, 1980, a special meeting of St. Mary parish took place at which time the parish voted to join the "jurisdiction" of Mikalay in Toronto.

(12) After September 21, 1980, Metropolitan Andrew was no longer governing bishop of St. Mary parish, but still was Primate of the BAOC.

(13) Pursuant to section 88 of the BAOC Constitution, all decisions of the parish must be approved by the governing bishop. But Mr. Rusak had "no knowledge" whether Metropolitan Andrew had approved the decisions of the special parish meetings of May 4 and September 21, 1980.

The transcripts devote much space to the BAOC Constitution (Statute). According to Mr. Rusak, St. Mary

(continued on page 2)

Debates of the Senate

Thursday, March 22, 1984

CANADA

Below the *Byelorussian Times* reptints a statement by Senator Paul Yuzyk commemorating Byelorussian Independence Day in the Canadian Senate. Unlike the U.S. Senate, where Byelorussian Independence Day is commemorated annually by many U.S. Senators, Senator Yuzyk's statement is the first such commemoration in Canadian history.

The Committee for Free Byelorussia (in Canada) deserves full credit for its efforts of focussing attention of Canadian Parliamentarians on the need to commemorate Byelorussian Independence in the Canadian Parliament.

* * *

BYELORUSSIA

SIXTY-SIXTH ANNIVERSARY OF PROCLAMATION OF INDEPENDENCE

Hon. Paul Yuzyk: Honourable senators, for several years we have been paying tribute in the Senate chamber to national groups in Canada on the occasion of their national holiday. It has now become customary to mark such occasions for the Irish, Scots, Ukrainians, Estonians, Latvians, Lithuanians, Italians, Poles, and sometimes others. Today we paid tribute to the Greeks. This symbolic feature helps to characterize the Senate as a defender of the rights of minorities, together with the rights of majorities.

Today I am drawing the attention of honourable senators to one of the small ethno-cultural groups, namely, the Byelorussian Canadians, the bulk of whom came to this country after World War II. The Byelorussians are of Slavic origin, with a distinctive culture and language which has some similarities to their neighbours, the Russians, Ukrainians and Poles. Today their country is a Soviet republic, with representation in the United Nations.

However, the aspirations of the Byelorussians in their homeland were directed to freedom and independence. During the interval, when the Tsarist Russian empire crumbled and the Russian communists, led by Lenin, gained control of the government in Petrograd and Moscow in 1917-18, most of the non-Russian peoples proclaimed their independence and established their own republics. The Ukrainians were the first, on January 22, 1918, and they were immediately followed by the Estonians, Lithuanians and others. The Byelorussians proclaimed their freedom and independence on March 25, 1918, establishing the Byelorussian National Republic. There was great rejoicing throughout the country at that time.

Their freedom and independence, however, were short lived, unlike the Baltic nations which received recognition from the Western powers and maintained their democratic states until 1941, when they too were overrun by Soviet forces. The superior Russian communist forces, because of the proximity, crushed the independent, democratic Byelorussian Republic in 1919 and incorporated it into the Soviet system, as was done with Ukraine in 1920. Patriotic Byelorussians were massacred, hundreds of thousands were sent to forced labour camps in Russia and Siberia, and few were able to escape to freedom.

During the Second World War, Byelorussia suffered tremendously from the ravages of war and the Nazi and Russian armies. There was large-scale destruction of life and property. Some Byelorussians succeeded in fleeing to freedom. Several thousand found their way to Canada, where they have proven to be constructive citizens, participating fully in all aspects of Canadian life.

These free Byelorussians continue to celebrate their independence day every March 25, which this year falls on Sunday next. This will be the sixty-sixth anniversary. I am sure that all honourable senators will heartily join with me in conveying to them our congratulations and best wishes for success in their new life in Canada and the fulfilment of their greatest aspiration, namely, the freedom of their motherland.

Hon. Senators: Hear, hear.

НА МАГІЛУ Ў ІСТ БРУНСВІКУ

ЗАЎВАГА: Ніжэй друкаваны верш „На Магілу ў Іст Брунсвіку" паэт прысьвяціў памяці сваёй былай настаўніцы, Сп-ні Зінаідзе Гарошка.

*

Чула сэрца хворае маё
Позьняй восеньню гэтай,
Што сумная вестка мяне ня міне,
Што аднойчы, з аднекуль, газэта
Павядоміць аб съмерці Яе.
Яна добрай настаўніцай была
Ў загорскім далёкім сяле,
Роднай мовы мяне навучала
І веды як скарбы даравала.

*

Чытаю, і раптам сьлёзы ўскіпелі
І незмачылі веянак сухіх
– душа на выганьні сьцьвярдзела –
І сэрца забілася стукам лёгкім.
Ненапіша больш, непадбадзёрыць,
Нескажа: „Трымайся Міхась".
А душа мая надалей з Ёю гаворыць...
Паважаная, вечна буду помніць Вас!
Гэта ня сьмерць, а толькі адпачынак
Перад вялікай дарогай у сусьвет...
На сьвежай, вянкамі пакрытай магіле,
На каменях, кладу мой сумны верш.

– М. Саўко

Бэльгія, 17/I/1984

LITIGATION in the BAOC

(continued from page 1)

parish does NOT recognize as its constitution an official Byelorussian-language constitution, signed by Metropolitan Andrew, Rev. Kendysh and Vasil Rusak, in January 1976. Mr. Vasil Rusak further testified, that St. Mary parish recognizes a copy of the original which contains some obliterations and changes. It was not clear who had made the changes or who, if anyone, had authorized them.

Furtheremore, Mr. Rusak testified that former Archbishop Mikalay never told him that he was **under the authority of the Moscow Partiarch.**

Radio...

(continued from page 1)

Perhaps it is time for the Congressional Board of International Broadcasting to investigate the Byelorussian-language section of RadioLiberty and determine to what end the U.S. funds are used by that group.

Выпісвайце й Пашырайце Газэту Беларускі ЧАС

A PURGE IN BYELORUSSIA

MOSCOW, March 15 — An official Soviet account of a miscarriage of justice, in which five men were falsely accused of a double murder in 1981, has ended with a wholesale purge of police and judicial officials in the western republic of Byelorussia.

The shake-up, of apparently unusual severity in a case of this kind, was reported this week in the Government newspaper Izvestia. It followed an account of how policemen had extracted confessions by torture and conspired with prosecutors, the judge and other officials to gain convictions of men who were innocent of the charge of murder.

Made Public Last November

The story, as first told in Izvestia last November, began on the night of July 8, 1981, when two investigators cruising a lake in southern Byelorussia looking for poachers came across four men fishing illegally with nets stolen from a local processing plant.

The poachers were ordered to shore, and there, according to court testimony, they attacked the investigators, beat them, then held them under water to be sure they were dead.

Within days, the police in the town of Mozyr arrested five local men who, it turned out, did not know one another. When they were brought to court early last year in the provincial capital of Gomel, the prosecution produced confessions and demanded the death penalty, standard punishment for killing officials in the course of their duty.

The judge settled on labor-camp terms of 15 years for three of the men, 8 years for the fourth, and 2 for the fifth, who was found not to have been a direct participant in the killings.

So matters stood until the small hours of April 30, 1983, when a another double murder occurred in the Mozyr area in which poaching was involved.

In this case, two policemen stopped a van being driven without lights, and the four men inside leaped out, fatally stabbed the policemen and drove off. But before dying, one of the policemen managed to radio the van's license number to headquarters.

The four men and a 16-year-old boy, all relatives, were arrested, and the carcass of a steer that had been stolen from a state farm was found inside the van.

As the second crime was investigated, clues suggesting that the two crimes were linked became overwhelming. The boy told investigators that his father and two uncles, who had been in the van, had stolen a fishermen's net two years earlier.

The boy also disclosed that his brother, the fourth man in the van, had a gun. The serial number of the weapon had been machined off, but a crime laboratory was able to determine the number, 4153. It had been taken from the body of one of the two fishery inspectors killed in 1981, according to the account of the two murder cases, published in Izvestia last Nov. 26.

The four men who had been in the van were convicted of both double murders, and the boy's father, one uncle and brother were sentenced to be shot. The other uncle was given 15 years at hard labor, and the boy himself was sentenced to 7 years for knowing of the murders and not reporting them.

Izvestia said the prison sentences of the five men falsely convicted of the murder of the two fishery inspectors had been quashed and replaced by new prison terms for poaching equivalent to time already served. No mention was made of compensation.

Last Sunday, Izvestia announced the dismissals of the Byelorussian Minister of Internal Affairs, Maj. Gen. Gennadi N. Zhabitsky, and his deputy, P. S. Zhuk, the two officials responsible for the police in the republic. Among others ousted were the chief prosecutor, Adam I. Mogilnitsky; his deputy, P. V. Dudkovsky, and the judge in the first trial, Vladimir V. Pylchenko, who was a member of the Byelorussian Supreme Court.

Izvestia also reported the dismissal of M. K. Zhavnerovich, an "investigator for especially important cases." Finally, the Mozyr police chief, two of his assistants and several other officials who were not identified were also removed from their posts.

The newspaper said some of those involved would be brought to trial. It also disclosed that most had received severe reprimands on their party records. In Soviet circumstances, this can be a serious penalty, ruining careers.

The Byelorussian Times

USPS 345–170

9–06 Parsons Blvd.
Flushing, N.Y. 11357
U.S.A.

A Byelorussian Newspaper Published bimonthly in January, March, May, July, September and November.

Dr. Roger Horoshko, Publisher

Annual Subscription

$8.00 U.S. currency only

From outside of the U.S.A. payment must be made by an international money order drawn on a U.S. bank or by a postal money order payable by the U.S. Post Office.

Postmaster:
Send address changes to the BYELORUSSIAN TIMES
Box 141, Whitestone, N.Y. 11357

Second Class Postage Paid at Flushing, N.Y. 11355

„ЧАС"
Двумоўная беларуская газэта
Выходзіць 6 разоў на год у студзені, сакавіку, травені, ліпені, верасьні й лістападзе.
Др. Р. Гарошка, Выдавец
Гадавая Падпіска
8 амэрыканскіх даляраў

АРХІПАСТЫРСКАЕ ВЯЛІКОДНАЕ ПАСЛАНЬНЕ
Дастойнаму Сьвятарству й усім Багалюбным Вернікам Народу Беларускага

ХРЫСТОС УВАСКРОС!
ДАРАГІЯ БРАТЫ І СЁСТРЫ!

Зазьзяў і нам усёрадасны дзень Уваскрасеньня Хрыстовага, благаслаўленьня дзеці Царквы Божай! Устаў з Мёртвых Пераможац сьмерці : зьнішчаны замкі пекла, і адчыніліся дзьверы раю. Патаптаная ўлада мучыцеля і адкрылася Царства Ісуса Хрыста. Зьнікла цемра і зазьзяла Сонца Праўды.

Учора вастрыё сьмяротнае ўкалола Праведнага за нас Заступніка: а цяпер яно прытупілася. Учора ненасытнае пекла думала сьвяткаваць, праглынуўшы Яго: цяпер-жа стогне і плача, бо бачыць увесь палон забраны з рук сваіх. Учора зацямнілася сонца, і пакутавалі стварэньні: цяпер-жа скрозь зьзяе нематэрыяльны прамень радасьці духоўнай! Учора мы паміралі дзеля Хрыста – сягоньня ажываем! Учора хаваліся – сяньня ўваскрасаем! Прыйдзіце, улучыцеся ў урачыстасьць нашу, усе народы й плямёны, усе збаўленыя Госпадам! Устаньце памёршыя ад дзён веку: праслаўім Віноўніка ўваскрасеньня ўсіх.!

Бедныя, ня плачце аб беднасьці! Із гробу Спаса выцеклі багатыя струменьні Ласкі: „паспытайце й даведаецеся, як добры Госпад” (Пс. 33,9).

Праведнікі! Прадаўжайце благаслаўленае дзеяньне вашае ў вінаградніку Гасподнім; прыміце праведную ўзнагароду, задаваленьне ўнутранае, набытае дабрачынствам, злучыце з уцехаю Божаю, якая зазьзяла з уваскрасеньнем Начальніка і Зьдзейсьнянльніка вашага!

Грэшнікі, устаньце ад сну! Вось зязьзяў над вамі прамень жыватворны, міласьць Гасподня апярэдзіла вас – апавяшчае вам голас Евангельля, абвяшчае вам дараваньне грахоў! Вось найбольш жаданы госьць стаіць пры дзьверах сэрца вашага! Прыгатуйце сьвяткаваньне вашага ўваскрасеньня і ў радасьці запраўднай засьпявайце прад Ім: „Вярні, Госпадзе, нашых палонных, як патокі на зямлю паўдзённую” (Пс. 125,4).

Прыйдзеце ўсе збаўленыя Госпадам, сьвяткуйце ўзаемна друг з другам! Сьвята вялікае і багаты банкет веры! Трапеза духоўная перапоўнена рознымі багацьцямі, бо сьвяткуецца вясельле Ягняці і Божае прымірэньне з чалавечым родам! „Няма ўжо Юдэя ані Грэка; няма нявольніка ані вольнага; няма мужчынскага роду ані жаночага: бо ўсе мы адно ў Хрысьце Ісусе” (Рым. 3,28), „бо няма розьніцы, бо ўсе мы зграшылі й пазбаўлены славы Божае, апраўданыя дарма Ласкай Ягоняй, адкупленьнем, што ў Хрысьце Ісусе” (Рым. 3,22–24).

Што-ж мы, благаслаўленыя Хрысьціяне, прынясём як удзячнасьць Віноўніку такога блажэнства нашага? Ведаем, што Ён багацьцяў нашых не патрабуе, але прыемна Яму ўдзячнае сэрца, як кадзіла духмянае – прыемна: бо яно, адчуваючы дабрачынствы атрыманыя, схіляецца да прынясьця большых. „Бо ўсякаму маючаму будзе дадзена, і прымножыцца” (Мц. 25,29). Міласьціва Ўладыка! Істотнаю Сваёю дабратою Ён заўсёды схільны да міласэрдзя й дабрачынітва. Бойцнся ў тым сабе рабіць перашкоду, бо душа нераскаяная, душа напоўнена пажадлівасьцямі ня можа адчуваць радасьці спасеньня. „Якая лучнасьць праведнасьці з беззаконьнем? Што супольнага ў сьвятла з цемраю?” (2 Кар. 6,14).

Ён уваскрос з мёртвых! Ці-ж застанемся мы ў сваім упадку, ды ніколі не падумаем аб сваім паўстаньні? Ён даў нам усе сродкі дзеля асягненьня шчасьця сапраўднага. Ці-ж будзем мы так сьмелымі або нячулымі, каб не жадаць скарыстаць з гэтае Ласкі Божае? Бо, прытым, трэба баяцца, каб не абцяжылі нас сваім цяжаром вяшчаньні Духа Сьвятога: „Няма радасьці нячыстым. А радасны крык перамогі чуецца ў абозе пабожных” (Пс. 117,15).

Але Ты, Пасха вялікая й сьвяшчэньнейшая, Хрысьце! Напоўні недахопы нашыя, адкінь цяжкі камень ад дзьвярэй сэрца нашага, каб мы пабачылі й насаладзіліся радасным сьвятлом Уваскрасеньня Твайго! Ствары, каб з прыходам Ласкі Твае, мы дасягнулі й радасьці вечнай, спадобіліся стаць у ліку сыноў Уваскрасеньня.

У гэтыя сьветлыя дні Сьвята-Сьвятаў – слаўна Ўваскрасеньня Хрыстовага – мы злучаемся сэрцамі нашымі з усім Народам Беларускім на Бацькаўшчыне, ды па ўсім сьвеце рассеяным, каб супольна ўзьвялічыць песьнямі й малітвамі ўваскросшага Госпада нашага Ісуса Хрыста. Амін.

Вітаем усіх вас, дарагія, пераможным Вялікодным прывітаньнем:

Хрыстос Уваскрос! Запраўды Ўваскрос!

Ню Ерк, лета Божага 1984
месяца красавіка

З любоўю ў Хрысьце – Спасе,
+ Апхіепіскап Ізяслаў,
Дзеючы Першагерарх Б.А.П.Ц.

ЗАПЯРЭЧАНЬНЕ

У газэце *Беларус* №317 за сакавік сёлета зьмешчана непраўдзівая заценка пад загалоўкам „3-ці Сабор БАПЦ склікаецца архіепіскапам Мікалаем Першагерархам Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы”.

Кансысторыя Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы сьцьвярджае, што ў цяперашнім складзе духавенства БАПЦ ніякі „Архіепіскап Мікалай” не знаходзіцца. Памылка рэдакцыі газэты *Беларус* у тым, што ўспомнены Архіепіскап Мікалай належаў да Епіскапату БАПЦ да пачатку травеня 1980 году. Калі-ж ён, 9 травеня 1980 году, наўсуперак кананічным правілам Праваслаўнае Царквы, прыняў пад сваю апеку расстрыжанага й адлучанага ад БАПЦ былога кіраўніка Парахвіі Жыровіцкае Божае Маці, Александра Яноўскага, ў Епархіі Мітрапаліта Андрэя ды прызначыў выкінутага з БАПЦ назад на ранейшае становішча (Ап. Прав. 10, 12, 16, 32, 34 і пар. Статуту БАПЦ 12), сілком захапіўшы вышэй успомненую парахвію ў Гайленд Парк, гэтым самым Архіепіскап Мікалай аўтаматычна выбыў з Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы й страціў свой духоўны сан і манаскае званьне.

Першагерарх БАПЦ Мітрапаліт Андрэй 4 разы заклікаў адышоўшага былога арх. Мікалая да пакаяньня перад Саборам Епіскапаў БАПЦ і магчымага павароту, але ён не скарыстаў з гэнае братэрскае нагоды, але й далей працягваў рабіць разлад у іншых парахвіях, як Кліўленд і Дэтройт, уводзячы ў грэх нясьведамых і нязнаючых царкоўных законаў Праваслаўнае Царквы, якія не здавалі сабе справы, што іхні правадыр стаўся сьвецкім чалавекам. Пасьля ўсяго гэтага Сабор Епіскапаў на сваёй нарадзе 5-га лютага 1983 году прыняў афіцыйную пастанову адносна адлучэньня й пазбаўленьня сану й манаскага званьня былога епіскапа Мікалая.

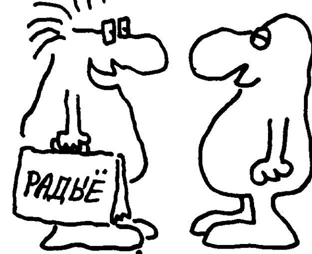
Неўзабаве адлучаны ад БАПЦ Міхаіл Мацукевіч склікае зборку нялічаных пайшоўшых за ім асобаў, былых сяброў БАПЦ, на 28, 29 і 30 травеня 1983 году ў Кліўлендзе, у былай сядзібе Ўладыкі Мітрапаліта Андрэя, назваўшы яе „Надзвычайным Саборам БАПЦ. На гэтай зборцы ня было ніводнага прадстаўніка БАПЦ.

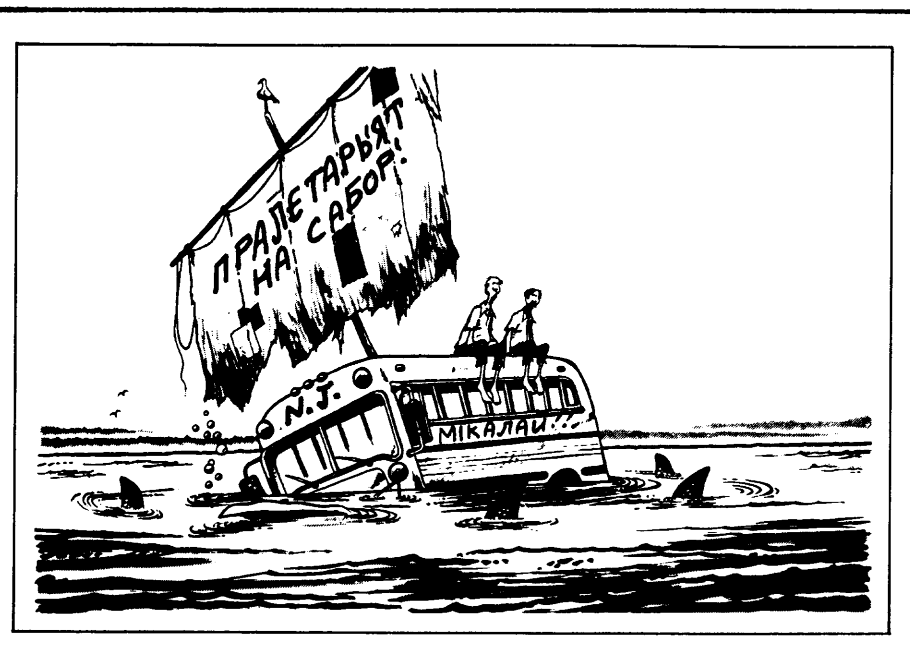
Перад датай гэтае зборкі Яго Блажэнства Мітрапаліт Андрэй дня 6-га лютага 1983 году выдаў загад, забараняючы ўсім духаўнікам і парахвіянам БАПЦ прымаць удзел у гэтай супраццаркоўнай нарадзе. Аб гэтай падзеі пісалася ў газэце *Беларускі Час* №43–44, а таксама ў часапісе *Голас Царквы* №54. Факт скліканьня нарады Міхася Мацукевіча выразна паказаў, што ён прызнаў свой адыход ад БАПЦ і сарганізаваў сваю незалежную сэкту, у якой ён зьяўляецца „першагерархам”, да чаго ён так імкнуўся. Але на гэтым справя ня скончылася. Два тыдні пасьля скліканьня Кансысторыяй БАПЦ 3-га Сабору БАПЦ ў Манчэстары, Англія, на 26, 27 і 28 травеня 1984 г. (гл. *Голас Царквы* №55, б.9), М. Мацукевіч рассылае паведамленьне пра свой „чаргобы Сабор БАПЦ” на 26 і 27 травеня г.г. ў Гайленд Парку. Пра гэты новы скандальны акт самаволі, накіраваны на замацаваньне расколу ў БАПЦ, і гаворыцца ў успомненай зацемцы ў газэце *Беларус* №317.

У моц пададзенага вышэй выясьненьня Кансысторыя БАПЦ катэгарычна запярэчвае праўдзівасьць зьмешчанага ў *Беларусе* паведамленьня.

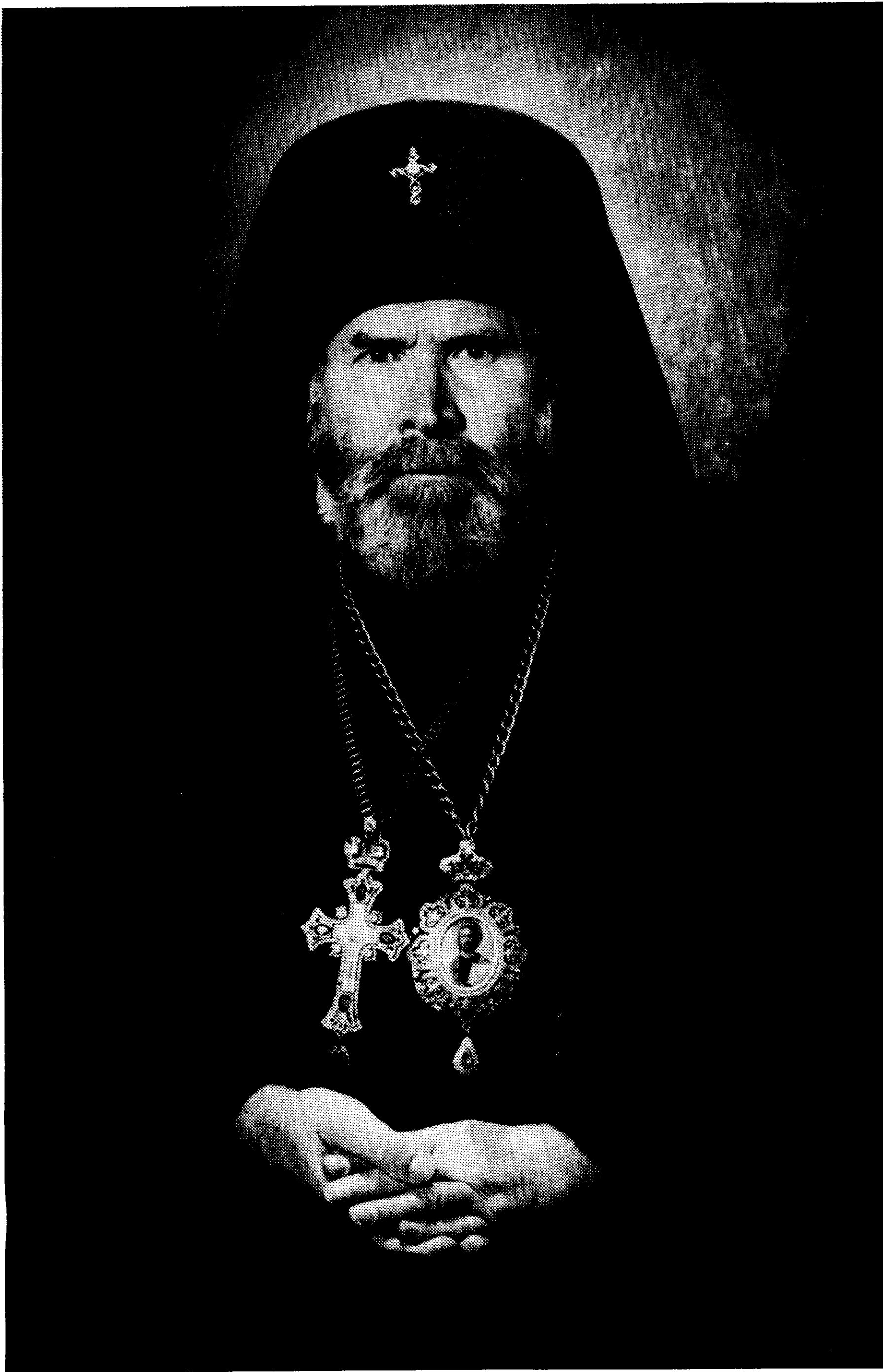
3-ці Сабор БАПЦ склікаецца на 26, 27 і 28 травеня сёлета ў царкве Жыровіцкае Божае Маці ў Манчэстары ў Англіі, у якім прымуць удзел духавенства, радныя БАПЦ і па 2 прадстаўнікі ад усіх парахвіяў (пар. 37 Статуту БАПЦ).

– *Кансысторыя БАПЦ*

ПЕРШАГЕРАРХ Б.А.П.Ц. НАВЕДАЎ АНГЛІЮ

ПЕРШАГЕРАРХ Б.А.П.Ц., АРХІЯПІСКАП ІЗЯСЛАЎ
Афіцыйны Партрэт

Царква ў Манчэстары ўпрыгожана кветкамі на візыту Ўладыкі Ізяслава. Стаяць, зьлева направа: а. Ян Пекарскі, Прэасьвяшчэнны Ўладыка Ізяслаў і Мітр. Прат. а. Янка Абабурка.

Яго Высокапраасьвячэнства Архіяпіскап Ізяслаў, Першагерарх Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы на Чужыне, на запросіны Настаяцеляў і Рады БАПЦ ў Вялікай Брытаніі зрабіў візыту парафіяў БАПЦ ў Англіі.

Уладыка Ізяслаў прыляцеў у Лёндан, сталіцу Вял. Брытаніі 13.10. 1983 году раніцай. На лётнішчы Яго спаткалі Прат. а. Ян Пекарскі й сп. Янка Ясьвілевіч.

Зь Лёндану Ўладыка Ізяслаў паехаў у Манчэстар, дзе Яго спаткалі Мітр. Прат. а. Янка Абабурка – Настаяцель БАПЦ на Вялікую Брытанію, Скарбнік Рады БАПЦ сп. Ул. Гінько і сп. Віктар Міхалюк. На часовае гасьцяваньне ў Англіі, Уладыка Ізяслаў затрымаўся ў Мітр. Прат. а. й Матушкі Абабуркаў.

Першая Архірэйская Сьв. Літургія была адслужана ў нядзелю 16.10.83 г. ў Царкве Жыровіцкае Божае Маці ў Манчэстары ў саслужэньні Мітр. Прат. а. Янкі Абабуркі й Прат. а. Яна Пекарскага.

Пасьля Сьв. Літургіі адбыўся банкет у Царкоўнай Залі ў гонар Яго Высокапраасьвячэнства Архіяпіскапа Ізяслава й адзначэньня 20-цігодзьдзя сьвятарства Мітр. Прат. а. Янкі Абабуркі.

У аўторак, 18.10.1983 году, Уладыка Ізяслаў адведаў і адслужыў Малебен у Беларускім Доме ў Брадфардзе (пасьля чаго, Яго Высокапраасьв. прымалі й віталі мясцовыя вернікі), ды правеў душпастырскую бяседу, якая бліжэй пазнаёміла вернікаў з Першагерархам БАПЦ.

Затрымаўся Ўладыка Ізяслаў у сп-ва Хведара й Марыі Лемяшонкаў, а ў міжчасе адведваў Брадфорд і ваколіцы Ёркшыр зь яе сталіцай Ёркам, дзе адведаў і агледзіў Мінстэр, старажытную катэдру Англіканскай Царквы.

Уладыку Ізяслава запрасіў сп. Барыс Клейноў – старшыня Парафіяльнай Рады БАПЦ ў Брадфардзе, на вячэру, на якую таксама былі запрошаныя й сп.сп. Міхась Віцэнчык і Янка Калбаса, скарбнік і сакратар Пар. Рады.

У нядзелю, 23.10.1983 году, сьв. Архірэйская Літургія адбылася ў Вольвэргамптон у саслужэньні Мітр. Прат. а. Янкі Абабуркі й Прат. а. Яна Пекарскага.

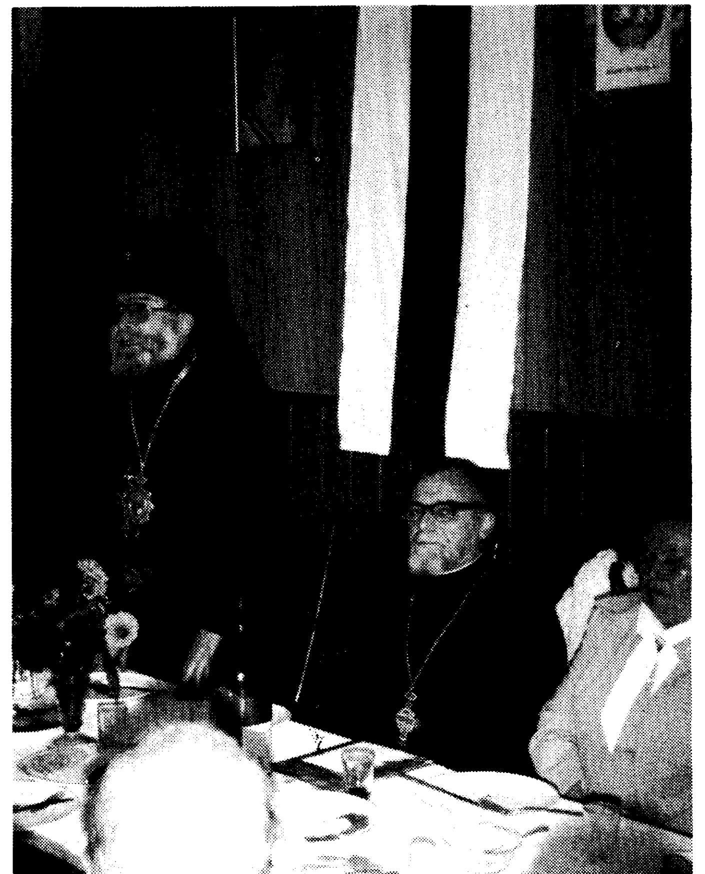
Пасьля патрыятычнага казаньня, Яго Высокапраасьвячэнства Архіяпіскап Ізяслаў уручыў сп. Мікалаю Петрукоўскаму, Сакратару Парафіяльнае Рады БАПЦ ў Нотынгам, Нагародную Грамату за сумленную працу для нашай Царквы.

Па заканчэньні Багаслужбы вернікі й госьці паехалі ў залю Ўкраінскага Грамадзкага Дому ў Нотынгам, дзе была прыгатована гарачая ежа, на прыгожа ўдакараваных жывымі кветкамі сталох. Сп. Мікалай Петрукоўскі запрасіў прысутных за стол, ды адначасна папрасіў Уладыку й айцоў паблагаславіць стол. У патрыятычных словах і зь вялікаю вераю сп. М. Петрукоўскі прывітаў Першагерарха Архіяпіскапа Ізяслава. Віншуючы Настаяцеля БАПЦарквы ў Нотынгам, Мітр. Прат. а. Янку Абабурку з ягонымі 20-мі ўгодкамі сьвятарскае працы, сп. Петрукоўскі дзякаваў за ягонае няўтомнае наведваньне Парафіі й вернікаў БАПЦ ў Нотынгам. Уручыўшы падаркі, купленыя праз вернікаў БАПЦ для ўладыкі Ізяслава, Мітр. Прат. а. Янкі й Матушкі Кацярыны, сп. М. Петрукоўскі перадаў слова сп. Сэмак Васілю, Старшыні Саюзу Ўкраінцаў Вялікабрытаніі (СУБ) ў Нотынгам, які ў прыгожых словах прывітаў Першагерарха БАПЦ, Архіяпіскапа Ізяслава, Сьвятароў і прыяцеляў беларусаў. Сп. Сэмак у сваёй прамове выказаў патрэбу супрацоўніцтва Беларускага й Украінскага народаў, каб супольна перамагчы ворага, які так доўга зьдзекуецца над нашымі народамі.

Шчырую падзяку парафіянам, Парафіяльнай Радзе БАПЦ, Управе СУБу й жанчынам, якія прыгатавалі смачны абед, выказаў Мітр. Прат. а. Янка Абабурка.

Для Першагерарха БАПЦ, Архіяпіскапа Ізяслава, быў падняты тост зь вялікаю падзякаю й пажаданьнямі ўсяго найлепшага, добрага здароўя ад Усемагутнага, каб захаваў яго нам на многае лета! Уладыка на заканчэньне й разьвітаньне згары дзякаваў усім, хто толькі зможа прычыніцца да якое колечы дапамогі, каб усе зь вераю ў Бога працавалі для й маліліся за Сьв. Беларускую Аўтакефальную Праваслаўную Царкву, дзякаваў усім за шчодрую гасьціннасьць, ды абяцаў праз пару гадоў зноў спаткацца.

Ўладыка Ізяслаў у Манчэстары – 16/10/1983

ЯШЧЭ АБ НЯЛАДАХ У Б.А.П.Ц.

Мітрапаліт Андрэй

Ніжэй друкуецца артыкул на тэму закалоту ў БАПЦ які быў атрыманы ад Мітрапаліта Андрэя яшчэ ў студзені 1983 г. Гэты артыкул напісаны з пачуцьцём, можа крыху з жалям, але й з прарочым розумам ды чытаючы яго адчуваецца, што Мітрапаліт магчыма й ведаў што гэта будзе адзін з ягоных апошніх артыкулаў. Як галава беларускае Мітраполіі й ведаючы, што гістарычна папярэднія беларускія Мітраполіі закончывалі сваё існаваньне трагэдыяй або здрадай, Мітрапаліт Андрэй да апошняга часу старанна бараніў сваю Мітраполію ад усіх ейных ворагаў. Яму асабліва прыкра было, што беларускія так-званыя „палітычныя лідары" (інакш кажучы „дзеячы"), асьлепленыя сваімі асабістымі нібы-нацыянальнымі й часам інша-рэлігійнымі амбіцыямі, ня бачаць большага й шырэйшага дабра ў існаваньні беларускай нацыянальнай Мітраполіі, а нішчаць яе дзеля пашырэньня сваіх гістарычна нязначных амбіцыяў. Як ужо многім ведама, закалот у БАПЦ пачалі тыя самыя „палітычныя лідары" якім неўдалося падпарадкаваць і ўзяць пад сваю кантролю Мітрапаліта Андрэя. Тады гэтыя „лідары" перакінуліся да былага япіскапа з Канады якім яны змаглі камандаваць і гэтым самым пачалі руйнаваць БАПЦ. Прозьвішчы гэтых так-званых „палітычных лідараў" тут не падаюцца, але яны добра ведамыя ўсім тым, хто сьлядзіць за падзеямі ў БАПЦ.

— Рэдакцыя

* * *

Беларуская Аўтакефальная Праваслаўная Царква ў вольным сьвеце на працягу апошніх трох год сталася як бы „полем для выпрабаваньня зброі". У нутраным жыцьці Царквы неспадзявана „камэдыяны" захацелі рэвалюцыйным спосабам адсунуць кіраўніцтва Царквы, разбурыць царкоўны лад, каб зьнікла здабытая Мітраполія, а вернікі сталіся чужымі нявольнікамі.

Канфлікт у БАПЦ паўстаў не зь віны вернікаў, а быў спрычынены тымі заправіламі, якія задумалі з царкоўнае справы зрабіць сабе арэну для свае грамадзкае і палітычнае дзейнасьці. Гэты канфлікт меў таксама сваё падложжа і ў амбіцыі кіраўнікоў беларускіх арганізацыяў з мэтаю падпарадкаваньня рэлігійнага кіраўніцтва сьвецкім арганізацыям і такім чынам стацца дамінуючым чыньнікам ўсяго беларускага жыцьця на эміграцыі, а БАПЦ трымаць пад сваім кантролем.

Віноўнікам распачатага ў 1979 годзе канфлікту, было не царкоўнае кіраўніцтва, не вернікі царквы, а „лідары" якія з царкоўнае справы захацелі зрабіць сабе поле дзейнасьці ў грамадзкай і палітычнай галіне, што й было падложжам амбіцыі кіраўнікоў бяздзейных грамадзкіх арганізацыяў у Амэрыцы.

Дамінуючым-жа чыньнікам усяго беларуска-грамадзкага жыцьця на эміграцыі было й ёсьць тое, каб падпарадкаваць рэлігійнае жыцьцё пад сваю кантролю.

Напачатку аднаўленьня Царквы такое дзеяньне некаторых беларускіх „лідараў" ня мела ніякага ўплыву. І таму БАПЦ на эміграцыі на працягу 30-ці год свайго існаваньня змагла зьберагчы сваю духовую й матар'яльную незалежнасьць, здабыла павагу сярод урадовых чыньнікаў у краінах свайго існаваньня, ды пашану сярод іншанацыянальных цэркваў на эміграцыі аж пакуль з за кулісаў не насунуліся цёмныя хмары.

Першаю спробаю да канфлікту была парафія БАПЦ ў Брукліне. Паўсталі там забурэньні яшчэ за часоў сьв. пам. Уладылі Васіля й зьліквадаваны быў канфлікт толькі дзякуючы сьвецкаму суду. Гэта была як-бы спроба да ліквідацыі БАПЦ, хоць мейсцам закалотаў была толькі адна парафія. У сучаснасьці-ж канфлікт ёсьць больш заблутаны, бо ў ім царкоўная справа спалучана з нацыянальнымі асьпірацыямі нашых „лідараў". У сучасным канфлікце наступіла жахлівае памяшаньне падыходу да справы й незразуменьне шматлікіх свае кампэтэнцыі ў царкоўных справах — незразуменьне таго, што рэлігія й навука, гэта дзьве розныя сфэры. Бо калі сьвецкая навука карыстаецца толькі людзкім розумам і правам, то рэлігія павінна трымацца тых аснаўных дагматычных правілаў якія аснаваны на Божай навуцы й без якіх царква ня можа быць царквою.

У канфлікце-ж БАПЦ эмоцыя ўзяла верх, бо кіраўнікі грамадзкіх арганізацыяў адсунулі рэлігію на другарадны плян. Яны гвалтоўна накінуліся на ўсіх тых, хто іначай як яны думаюць. Накінуліся асабліва на зьверхніцтво БАПЦ каб адсунуць яго ад кіраўніцтва, ужываючы дзеля гэтага розныя мэтады для змаганьня як, напрыклад, зьбіраньне розных грамадзкіх сходаў, зборак і нарадаў. Царкву ператварылі на базу прапагаваньня рознай фальшывай прапаганды, адкуль пасыпаліся жалю годныя напады на ўсіх тых, хто стаў у абароне свае нацыянальнае Царквы. І магчыма яшчэ ня было сярод беларускага грамадзтва ў Амэрыцы столькі паклёпаў, лаянак, ачарненьняў, злосьці ды злачынства як цяпер — і ўсё гэта скіроваецца супроць царкоўнага кіраўніцтва.

Таму ў некаторых нашых вернікаў пачалося ахалоджваньне да рэлігіі й духавенства, ненаведваньне Багаслужбаў, устрыманьне ахвяраў на ўтрыманьне Царквы, застрашваньне незаангажаваных вернікаў, ды навет забарона духавенсву выконваць Багаслужбы.

У сувязі з гэтым некаторыя з Беларусаў навет уважаюць, што далучэньне б. Ул. Мікалая да групы разбуральнікаў БАПЦ ёсьць як бы паўтарэньнем гісторыі ў Беларускай Праваслаўнай Царкве, здарэньнем падобным да зрачэньня Мітраполіі й далучэньнем да Вуніі ў 16-м ст. Менскім Мітрапалітам разам зь іншымі Япіскапамі, або здарэньнем падобным да яшчэ ўсім ведамай здрады Беларускага Япіскапату ў Нямеччыне які далучыўся да Расейскае Зарубежнае Царквы.

Разглядаючы сучасныя нялады ў БАПЦ раптам паўстае пытаньне: Няўжо так раптоўна пад уплывам новых ідэяў ды гістарычна незабытых фактаў, беларусы ўжо забыліся пра тых піянэраў-адраджэнцаў БАПЦ,

(працяг на 6-й бачынцы)

Дзень Гэрояў у Брукліне

ЗАКЛІК ДА ШЫРЭЙШАГА СЬВЯТКАВАНЬНЯ ДНЯ ГЭРОЯЎ І ДЗЯДОЎ

27-га лістапада, 1983 году, парафія Сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне, адзначыла 63-я ўгодкі Слуцкага Змаганьня. Пасьля Сьв. Літургіі ды адумысловае паніхіды быў прыгатаваны пачастунак у парафіяльнай залі, падчас якога галоўнае слова прысьвечанае памяці Гэрояў сказаў сп. Б. Данілюк. Пазьней, на просьбу прысутных, Ул. Ізяслаў расказаў праз сустрэчы з духавенствам і вернікамі БАПЦ ды візыты ў герархаў іншых цэркваў падчас ягонага падарожжа ў Англію.

Ніжэй друкуецца тэкст дакладу сп. Б. Данілюка:

* * *

Вашая Міласьць Уладыка Ізяслаў,
Паважаныя Спадары й Спадарыні!

З пачатку дваццатых гадоў сьпярша ў Вільні а ўсьлед і шырэй у Заходняй Беларусі ды пасьля ўжо ў эміграцыі, штогод у канцы лістапада беларусы адзначалі й адзначаюць угодкі змаганьня Случчыны супраць наступу савецкае акупацыі.

Нажаль, дзеля вялікае няроўнасьці сілаў змаганьне гэтае трывала коратка, ды й праз гэты мамэнт у жыцьці нашае нацыі не знайшлося даволі дбайных гісторыкаў, каб сьпісаць упору сьветчаньні ўдзельнікаў і таму сяньня нам гэтае змаганьне ведамае на гэтульні мала й недакладна, што ўсе даступныя факты мы чулі папярэднімі гадамі.

Дзеля гэтае сьціпласьці інфармацыі праз падзею, што стала прычынаю нашых штогодніх сумных сьвяткаваньняў, ды яшчэ мо' больш з усьведамленьня таго, што нашая гісторыя пачалася не з абвешчаньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі ў 1918 годзе, але сягае цэлую тысячу слаўных год узад, былі ў нас спробы ператварыць гэтую ўрачыстасьць у дзень успамінаў нашых гэрояў наагул.

Спробы зрабіць гэта давалі аднак няроўны посьпех і калі разважыць перашкоды, дык ня дзіва будзе ўгледзець, што прычыны йшлі ад тых, якім дзяржаўнае жыцьцё нашага народу пачынаецца ўсяго менш як сем дзясяткаў год назад, бо ня маем мы за сорак лет эміграцыі ня толькі выдадзенае, але нат і напісанае гісторыі Беларусі нездарма.

Бо будзь у нас гэтая гісторыя, чытаючы яе, мы пры ўспаміне случчакоў кожны год здабылі-б і тую горкую праўду, што яшчэ раней часу, калі гісторыя адзначыла першую вестку праз нашых даўніх продкаў, меч побач сахі быў неабходнай прыладай дзеля ўтрыманьня жыцьця.

Згадалі-б мы, што гэтыя нашыя продкі, Паўночныя, а ня ўсходнія, як павялося ў крывой навуцы называць, Славяне, прыйшоўшы з захаду на зямлі дзе мы сяньня жывем, не засталі вольную прастору, але заселены балтамі край, зь якога гэных папярэднікаў даводзілася адсоўваць, пэўне-ж ня ласкавымі адно словамі.

Прыйшло-б нам на памяць, што не пасьпеўшы яшчэ асесьці нашыя прадзеднія паўночна-славянскія плямёны: крывічоў, дрыгвічаў, радзімічаў, вяцічаў, севяранаў і забываных намі славен, слабілі навалу першых нялюдзка жорсткіх заваёўнікаў з поўначы, а гэта варагаў, ці Русі, ад перамальнікаў якое мы да сяньня церпім.

Успомнілі-б мы, што ў пачатках нашага дзяржаўнага жыцьця нашым продкам даводзілася ўстойваць стагодзьдзямі супраць нямецкіх рыцараў, польскіх і галіцкіх князёў ды шведзкіх каралёў.

Не забыліся-б мы, што хоць татарскае ярмо не перакацілася праз нашыя межы, напады, ці як тады казалі загоны гэтых дзікуноў трывалі аж да 16-га стагодзьдзя.

Ды ўрэшце запамяталі-б мы, што з 1379-га году рынула вайною на Вялікае Княства Літоўскае Маскоўшчына й праз чатыры стагодзьдзі, і яшчэ раз падчыркну — праз чатырыста год, гэнаю вайною бязупынна на наш край ішла, пакуль урэшце не змагла тае дзяржаўнае будовы нашых прадзедаў.

Апісваць збройнае змаганьне й пералічваць войны зайнятак не цяжкі, але, калі задумацца над тым, што ад усіх ворагаў, што каціліся сьмяротнымі хвалямі на наш край, бараніў яго ніхто іншы, як нашыя прадзеды, сваякі, даўнія родзічы, дык сэрца пачынае сьціскаць жаль сямейнае страты.

Бо калі-б захаваліся да нашых дзён радавыя летапісы, дык колькі ў іх праз больш як тысячу год нашае гісторыі было-б упісана йменаў тых, што ўпалі на полі бою, ці йнакш загігулі з варожае рукі, нам блізкіх, усяго колькімі пакаленьнямі аддаленых сям'янаў.

І ня дзіва таму, што наш народ зь няпамятных часоў, уперад усялякіх дзеячоў, сам устанавіў дзень памяці гэрояў, а днём гэтым былі Дзяды.

Бо калі чыя памяць яшчэ сягае нязрынутага савецкім гвалтам нашага сельскага жыцьця, або хто знаёмы зь ім хоць з апісаньняў, той ведае, што побач з царкоўнымі адправамі, Дзяды былі народным сьвятам, што адзначалася ў кожнай хаце адвечнымі абрадамі.

У ніводнага іншага славянскага народу няма роўнай нашай пашаны памяці продкаў, роўнага багацьця абрадавасьці па іх успамінаў, і нездарма, бо наш народ сам усьведамляў, што зь яго радзіліся мільёны гэрояў, што жыцьцё кожнага ягонага пакаленьня — штодзённы гэраізм.

Сяньня мы тут, за сьціплым сталом, толькі сымбалічна працягваем наш даўні народны абрад.

Я веру аднак, што некалі ў вольнай Беларусі наш даўні народны абрад Дзядоў ажыве ўзноў у грамадзкім і сямейным жыцьці ўва ўсёй ягонай узрушальнасьці.

І яшчэ думаецца мне, што тады ў нашай сталіцы й у іншых местах па ўсім краі стануць помнікі нашым продкам: прадзядам, дзядам, бацькам — усім нашым запраўдным Гэроям.

У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ

(1) Кругі (плянэты) знойдзены вакол сямі блізкіх зорак.

(2) 25-ці гадовы Юбілей Беларускага Праваслаўнага Прыходу ў Чыкага (Грэцкай юрысдыкцыі).

(3) Рэпартаж з 3-га Сабору БАПЦ.

(4) Навіны й каментары пра новую Беларуска-Амэрыканскую Пралетарскую Царкву.

2–я Гадаўшчына Пасьвячэньня Храму ў Мэльбурне

Мэльбурн, 20-га лістапада, 1983 г. Малебен з нагоды 2-гой гадаўшчыны пасьвячэньня Храму.
Зълева направа: а. Уладзімір Салыга, УАПЦ; а.Аляксандар Кулакоўскі, Настаяцель парафіі ў Мэльбурне; і а.Аўген Сітнік, БАПЦ.

Вітаем Усіх Нашых Суродзічаў з Вялікім Сакавіковым Сьвятам Беларускай Дзяржаўнасьці й Незалежнасьці

Выпісвайце й Пашырайце Ангельска-Беларускую Газэту „Беларускі ЧАС"

Сьв. Пам. Мікалай Гумен

Мікалай Гумен

Мікалай Гумен нарадзіўся 10-га сьнежня 1906 году ў сяле Ліново Пружанскага павету на Палесі. У 1939 годзе быў вызвалены саветамі ў Сібір. Працаваў ён вельмі цяжка й мала давалі есьці. Ён быў запісаны польскім грамадзянінам і калі выбухла нямецка-савецкая вайна, то ў 1941 годзе генералу Сікорскаму ўдалося арганізаваць з польскіх грамадзян у Сібіры польскую армію, якую пазьней вывязьлі праз Іран у Палястыну. Там яны некі час адпачывалі, бо былі вельмі слабыя. Потым кінулі іх на паўдзённы фронт у Італію. Мікалай быў у войску плютановым. Па заканчэньню вайны ён быў здэмабілізаваны й пражываў у Англіі. У 1957 годзе пераехаў у Амэрыку, у Кліўленд, Огаё. Тут ён быў выбраны старшынёю Парафіяльнае Рады. У гэты час пачалі будаваць царкву, якую закончылі ў 1959 годзе. Пазьней ён выў выбраны парафіяльным скарбнікам. Мікалай быў шчырым праваслаўным беларусам, карыстаўся добраю пашанаю ў людзей. Пазьней ажаніўся з удавою, Марыяй Трайцяк. Аднойчы Мікалай меў няшчасны выпадак – упаў і зламаў косьць у бядры. З таго часу пачаліся ягоныя фізычныя немачы, якія працягваліся каля сямі год. У веку 77 г. адышоў на вечны супакой дня 28-га сьнежаня 1983 году. Вечная яму памяць!

AT THE POLISH-AMERICAN ARTISTS ASSOCIATION

On January 15, 1984, Dr. R. Horoshko, publisher of this newspaper, was invited to speak and to paricipate as a panelist in a discussion organized by the Polish-American Artists Assoc. at the Eastside International Community Center in New York City. The topic of discussion was "On the doorstep of 1984" which covered most items of national intere st to Byelorussians. Other speakers included: Dr. I. Varga, Chairman of the World Federation of Jurists; Dr. W. Bingzhoeng, Chairman of the Chinese Alliance for Democracy; Mr. A. Eiva, Director of the American Afghan Action; and Mr. A. Pruszynski, Publisher of the Polish Express in Toronto.

Яшчэ аб Няладах у БАПЦ

(працяг з 5-й бачынкі)

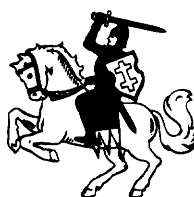
і што імі было ўчынена ў 1949 г.? Як на гэта рэагуюць тыя, што цяпер разбурваюць зробленае (адноўленую БАПЦ)? Для чаго тады працавала й працуе нашае ахвярнае духавенства, а некаторыя зь іх ужо адыйшлі ў вечнасьць? Яшчэ-ж нядаўна перад трымя гадамі, праяў любові нашых вернікаў да свае Роднае Маці Царквы існаваў. Чаму-ж так хутка зьнікае людзкая памяць? Тады крычэлі для Царквы падтрымку, а цяпер – разбур, зьнішч Яе. Чаму Царква сталася зьненавіджанаю для нашае інтэлігэнцыі якая далучылася да разбуральнікаў? Іншыя прыглядаюцца й сталіся пасыўнымі. Дзе падзеліся гадунцы гімназіі Я. Купала, студэнты Лювэну, Лёндану й кончаўшыя на эміграцыі вышэйшыя школы?

Шкоднаю была акцыя падзелу на ўгрупаваньні ў беларускім грамадзкім жыцьці, што балюча адчуваецца й цяпер, бо падзел здрадзіў прыродную еднасьць Беларусаў, стаўся зародкам разбуральнае дзейнасьці ў БАПЦ.

І ў Царкве змаганьне паміж вернікамі праводзіцца тым самым мэтадам як яно й праводзілася ў грамадзкім беларускім жыцьці з тою толькі розьніцаю, што ў рэлігійным змаганьні прымаюць удзел і тыя, што наагул ня вераць у Хрыстовую Навуку.

Кожнаму з нас ведама, як дзівяцца з нас чужынцы ды ківаюць галавамі. Насьмяхаюцца з задаволеным уражаньнем, а наша цела ў змаганьні пакрываецца ранамі. Ня відаць пакуль што й канкрэтнага заканчэньня таго жахлівага стану, бо не зьнікае людзкая ўпартасьць.

А тыя, што запраўды шчыра вераць у Бога, ведаюць якое вялікае значаньне мае родная незалежная Царква, не перастаюць надзеяцца на Божую дапамогу, бо адчуваюць, што ўжо ёсьць адзнакі лепшага і ў некаторых адчыняюцца вочы каб бачыць і зразумець хто ёсьць запраўдным віноўнікам няладаў у БАПЦаркве.

Выйшаў „ГОЛАС ЦАРКВЫ"

У красавіку 1984 году выйшаў 55-ы нумар *Голасу Царквы*, што выдае Рада Беларускае Аўтакефальнае Праваслаўнае Царквы. Апрача чыста рэлігійных артыкулаў, знаходзім артыкулы аб закалоце ў БАПЦ і пра надыходзячы 3-ці Сабор БАПЦ. Гэты нумар Голасу Царквы друкаваўся ў нова-набытай царкоўнай друкарні.

THE 25-th ANNIVERSARY JOURNAL

The Captive Nations Committee of New York, headed by Mr. Horst Uhlich, published an anniversary journal marking 25 years of the Captive Nations Law in the U.S. The Journal contains articles and advertising by a number of the Captive Nations.

A two-page article about Byelorussia was written by Dr. Vitaut Kipel. The article itself is adequate despite some inaccuracies pertaining to Byelorussia's early history. However, Dr. Kipel made a very serious error in including a map of the Soviet Byelorussia. This map appers to be the same one he used in the programs of the Byelorussian Festival in New Jersey and for which he was severely criticized at that time. East Germans were also unhappy with Dr. Kipel's map because he labeled East Prussia as "R.S.F.S.R."

25-ці ГАДОВЫ ЮБІЛЕЙ БЕЛАРУСКАГА ПРАВАСЛАЎНАГА ПРЫХОДУ Ў ЧЫКАГА

У нядзелю 20-га лістапада 1983 году Беларуская Праваслаўная Царква ў Чыкага ўрачыста сьвяткавала свой 25-ці гадовы юбілей.

Дзеля недастатку мейсца, гэтая ўрачыстасьць будзе апісана ў наступным нумары.

АЎГЕН КАЛУБОВІЧ

НА КРЫЖОВАЙ ДАРОЗЕ

(ПРАЦЯГ З 44–ГА НУМАРУ)

Давай, давай!..

Вязьняў Вішарскіх канцэнтрацыйных лягероў ганяюць на розныя працы, але галоўнае іхнае заданьне – будова двух „гигантов” 1-ай пяцігодкі – Краснавішарскага папярова-цэлюлознага камбінату й Беразьнікоўскага хэмічнага камбінату. Дадаткова: будова двух местаў пры іх – Краснавішарска й Беразьнікоў. Папярова-цэлюлозны камбінат і Краснавішарск будуюць вязьні 1-га аддзяленьня Вішарскіх лягероў. 2-ое аддзяленьне (а фактычна Ўсольскі „лагпункт”) будуе Беразьнікоўскі хэмічны камбінат і Беразьнікі.

Каля станцыі Ўсольле паміж чыгуначным палатном і ракою Кама колькі квадратных кілямэтраў займалі спрадвечныя дзірваны, балоты й лес. Гэтае масца, паміж двума транспартнымі шляхамі – чыгуначным і водным – было выбрана пад будову камбінату. Лес трэба было зваліць, балоты й нізіны засыпаць зямлёю, усю паверхню зраўнаць. Праца пачалася ад восені 1929 г. Лес пілавалі ручнымі піламі. Зямлю капалі рыдлёўкамі. Вазілі яе тачкамі, насілі насілкамі й нат мяшкамі. Час быў абмежаваны плянам. Каб укласьціся ў яго, вязьняў падганялі:

– Давай, давай!..

Калі нас сюды прывезьлі, на ўжо зраўнаным грунце мы пачалі капаць катлаваны для фундамэнтаў і будаваць гмахі камбінату. І тут абмежаваны час, і тут падганяюць:

– Давай, давай!..

На другім (усходнім) баку чыгуначнага палатна перад нашым этапам стаяў густы хваёвы лес. У ім нашымі папярэднікамі збудаваны толькі адзін будынак – вялізная каменіца Бальнічнага Гарадка. Тут мы маем валіць дрэвы, рашчышчаць месца пад вуліцы й плошчы, будаваць мураваныя, пераважна 2-ух і 3-охпавярховыя, дамы новага места Беразьнікі. Калі камбінат будзе пабудаваны, для працаўнікоў ягоных патрэбныя будуць кватэры. Таму й тут пакрыкваюць:

– Давай, давай!..

У раёне Усольля-Салікамска пад зямлёю агромністыя паклады сталовай, каліевай і магніевай соляў. Ад XVI ст. на саляных варніцах тут здабываецца сталовая соль („пермянка”). Цяпер, каб пераапрацоўваць калійныя солі, мы будуем хэмічны камбінат. Хоць ён яшчэ толькі будуецца, капальні ўжо адкрытыя, і вязьні нашага „лагпункту” капаюць у іх соль. І тут, пад зямлёю, таксама падсцёбваюць:

– Давай, давай!..

На Ўсольскім „лагпункце” УРЧ сфармавала з нас сталыя брыгады. Паза выпадкамі, калі хтосьці ў брыгадзе памёр ці кудысь выбыў, а яго замянілі іншым, брыгада больш-менш сталая. Як правіла, у ёй 30 вязьняў – тры дзясяткі для кухоннага катла.

У брыгадзе, да каторай належу я – каля 20-ёх беларусаў; за выключэньнем Юрэвіча, усе з нашага этапу. Настаўнік Юрэвіч быў з Аршанскага этапу. Увесну 1930 году „раскулачылі” сям'ю ягонае сястры. Перад вывазам яе на поўнач ён паехаў разьвітацца зь ёю й забраў да сябе 5-цігадовую пляменьніцу. Пашкадаваў малую, хацеў выратаваць яе ад няминучае гібелі ў ссылцы. Ды хутка „кулацкае дзіця” ў яго адабралі, а самога „за сувязь з кулакамі” звольнілі з працы й арыштавалі. Маскоўская „тройка” абвінаваціла яго ў „антысавецкай агітацыі” й, паводля п.10, арт.58 КК РСФСР, засудзіла на 3 гады канцэнтрацыйных лягероў.

Зь небеларусаў – гэта „буржуазныя нацыяналістыя”:

Украінскі настаўнік Анатоль Кахоўскі. Ня думаю, што ён перад лягерам дзесь друкаваўся й ведамы на Ўкраіне. Але цікавы паэта-гумарысты, які для ўжытку ў вузкім коле сяброў пiша вершы, пераважна на розныя выпадкі зь лягернага жыцьця. Засуджаны быў як „пятлюравец”, хоць пятлюраўцам ніколі ня быў. У 1918 годзе зусім выпадкова з С. Пятлюрам кароткі час сядзеў у ваднэй камэры Кіеўскай турмы. Пазьней меў неасьцярожнасьць пахваліцца гэтым. Хтось данёс у ГПУ. Гэта было досыць для арышту.

Двох каўказцаў – чэркес Тліпіеў Алі й азэрбайджанец Джамалбэкаў Ізмаілбэк. Апошні (сацыял-дэмакрат з царскіх часоў і сябра С. Арджанікідзе) перад арыштам займаў становішча сакратара Саўнаркому Азэрбайджанскай ССР.

Казанскі татарын, бухгальтар з прафэсіі, Мустаф'еў.

Зь іншых лепей запомніліся –

Стары немец Карл, зь нямецкага сяла ў Нараўлянскім раёне, БССР. Усё ягонае сяло адмовілася йсьці ў калгас, і іх усіх паразганялі.

Малады заўральскі казак з Кургана, Валянтын Кучын, які, як і А. Кахоўскі й наш А. Лантас – паэта.

Брыгадзіраў мы мелі колькі. Сьпярша кароткі час – „урку”, каторы бясконца пакрykваў „Давай, давай!”, але нормы працы ў яго мы выканаць не маглі. Яго зьнялі й замянілі другім „уркам”. Гэны таксама доўга не быў – пракраўся: у часе працы яго зславілі „на гарачым учынку”, прадаваў вольным крадзеныя ў лягеры рэчы. Цяпер трэцім ужо даўжэйшы час маем былога „кулака” з-пад Менску, Драздa. Ён кожнага з нас, незалежна ад веку, заве „сынок”, а мы яго – „бацька”.

Сям'ю „бацькі” „раскулачылі” ўвосені 1929 году. У Менску, разам зь іншымі „раскулачанымі”, заладавалі ў тавaрны ашалён і праз Маскву павезьлі на поўнач. У Маскве яго і шмат іншых мужчынаў з ашалёну зьнялі, із сем'ямі разлучылі, пагналі ў Бутырскую турму, а стуль – у Вішлаг. Куды вывязьлі сям'ю ён ня ведае, хоць і перакананы, што ў Котлас. А куды далей із Котласу й ці разам уся сям'я, ці ўсе здаровыя й жывыя – таксама ня ведае. Ня мае ні іхнага адрасу, ні лістоў ад іх. Гэтак-жа, як і сям'я ягоная нічога ня ведае пра яго.

Напачатку „бацька” працаваў на „общих работах”. А калі ўжо працаваць быў няздольны – стары, хваравіты, спрацаваны – яго маглі яшчэ выкарыстаць або ў інваліднай роце (была такая на „лагпункце”), або на брыгадзірстве. Брыгадзіраў якраз не хапала, і іх прызначалі ня толькі з „уркаў”, але й зь іншых, ужо бывалых лягернікаў, гаспадарліва-кемлівых людзей. Плян-жа будаўніцтва выконваць трэба было!

Брыгадзір ён добры. Стала рупіцца дастаць для брыгады выгаднейшую працу. Умее „зарядить туфту” – здаць дзясятніку працу так, каб было болей, чымся эроблена: із 50–75% зрабіць усе 100. Хоць і далёка не заўсёды гэта яму ўдаецца, мы бачым, як ён стараецца, каб непасільны воз нашае працы, разьлічаны не на чалавека (нават дужага, здаровага й сытага), а на каня ці вала, быў памажлівасьці лягчэйшы. І як былы зарадны селянін-гаспадар, ён лепей ад іншых ведае, як гэта зрабіць.

Ён ня лаецца, ня курыць і казаў, што ня п'е. У хвіліны найбольшага суму па сям'і, па родным краі, калі дужа цяжка на сэрцы, любіць паціху, пра сябе, папяваць песьню. Нязьменна – адну й тую-ж („Чаму-ж мне ня пець?”) і нязьменна – толькі першыя ейныя звароткі.

Наша брыгада працуе на аб'ектах газгэнэратара, ЦЭЦ, газгольдэра, заводаў азотнай і аміячнай кіслаты, места Беразьнікі. Мы капаем катлаваны, катаем тачкі; выладоўваем з вагонаў цэглу, цэмэнт, дрэва; мяшаем рыдлёўкаю цэмэнтную рошчыну й „окарёнками” разносім яе да арматуршчыкаў; цягаем на кожны паверх дошкі, брусы, цэглу; лес пілуем й пні выкарчоўваем на будове новага места... Усё гэта робім блізу голымі рукамі, без аніякае тэхнікі, быццам у дагістарычным часе. Нам выдаюць адно рыдлёўку, пілу, „казу” й некаторыя іншыя прымітыўныя інструмэнты.

Аднак гэта ня будова эгіпэцкімі рабамі пірaміды Хэопса ў XXVIII стагодзьдзі перад Народзінамі Хрыста. Гэта 48 стагодзьдзяў пазьней маскоўскія рабы тэй-жа „тэхнікай” будуюць адну із камуністычных пірамід 1-ай пяцігодкі.

Шансаў выжыць тут мала. Невялікія шансы маюць маладыя, здаровыя. Усе старэйшыя, із слабым здароўем, ці зь вялікім тэрмінам – ніхто зь іх адсюль ня выйдзе. Іхная дарога, калі ня сёньня, то заўтра – у яму за лягерам.

Але тымчасам неяк працуем, нібы аўтаматы з накручанай спружынаю. 6 дзён у тыдзень па 10 гадзінаў у дзень. Сюды не ўваходзяць 2 гадзіны дарогі ў два бакі. Іншым разам самі дзівімся, адкуль бяруцца яшчэ сілы пры сталым голадзе й фізычным вычарпаньні. Як на крыжовай дарозе – гнемся пад цяжарам свайго крыжа, падаем; адны падымаюцца й ідуць далей, другія – гінуць.

На катлаване

Праглынуўшы „баланду”, мы пакідаем барак і займаем чаргу каля лягернай брамы. Марознае перадраньне яшчэ ў вабдымках начы. Калючы вецер ірве полы бушлатаў, прабіваецца да цела. Каб ня мерзнуць, мы памалу варушымся, пастукваем абцасам па абцасу ды час-ад-часу пасоўваемся наперад.

„Развод” ужо пачаўся: праз адчыненую браму калёны брыгадаў выходзяць на працу. Калі чарга дайшла да нас, „бацька” называе „дзяжкому” сваё прозьвішча й колькасьць вязьняў у брыгадзе. Той прапускае нас у браму, пералічвае й запісвае ў свой „табель”. За дротам брыгаду прымае канвой.

Гадзіна часу дарогі, і мы на месцы працы пры будове газгэнэратара. Найперш нас вядуць да складу інструмэнтаў. Перад складам гарыць невялікае вогнішча, каля якога, як і заўсёды, з привeтлівай усьмешкаю сядзіць і грэецца маладая вольнанаёмная дзяўчына-комі – загадчыца складу. Яна хутка падымаецца, адмыкае склад і выдае нам нашы інструмэнты – „канцелярские принадлежности”.

Першы раз гэтыя інструмэнты нам выдаваў дзесятнік аб'екту. У мінулым – адзін з тых, хто ў Кастрычніцкую рэвалюцыю крычаў „Далой грамотных!”; а цяпер тут – як „социально-близкий” не далюблівае „каэраў” і „гнилую” інтэлігэнцыю. Ён рашчыніў дзьверы складу й ні то жартам, ні то з насьмешкаю абвесьціў: „Здесь ваши канцелярские принадлежности”. Тады пальцам паказаў на рыдлёўку й назваў: „Это ручка для писания”. Пасьля „ручки” кожны з нас атрымаў „перья” (па два жалезныя кліны), „чернильницу” (вядро – адно на колькі асобаў), „карандаш” (лом)... і, „автомобиль” (тачку) „для служебного пользования”. Калі мы „канцелярские принадлежности” паўкладалі ў свае „автомобили” й намерыліся „ад'яжджаць”, ён дакінуў: „А бумагу, на которой вы будете расписываться, вам выдаст бригадир”.

Рушымся із усім гэтым набыткам да свайго катлавану. Тут кожнаму „бацька” выдае „бумагу” – асобную дзялянку паверхні зямлі. Брыгада расьцягваецца па лініі катлавану й пачынае „канцелярскими принадлежностями” „расписываться”. Дзённая норма пры капаньні зямлі – ад 2-ух да 6-ці кубамэтраў. Колькасьць кубамэтраў залежыць ад пары году, характару грунту, глыбіні катлавану й адлегласьці для адвозкі зямлі тачкаю. На нашым катлаване цяпер, узімку, норма -2 кубамэтры. Гэта ўважаецца горш, чымся 6 кубамэтраў мяккага грунту ўлетку. Таму ня так-та й лёгка тут „расписываться”.

Зямля мёрзлая. У дадатак – перамяшаная з каменьнем і дрэвам, умёрзлымі ў грунт. Рыдлёўка ў яе ня лезе. Ёю можна адно зьбіраць адбітую ці адкрышаную іншымі інструмэнтамі зямлю й кідаць у тачку. Капаць зямлю трэба чымсь іншым.

Бяру жалезны клін і кувалду. Станаўлюся на калені й прыстаўляю клін да зямлі. Левай рукою прытрымліваю яго, а правай зьлёгку б'ю кувалдаю. Калі клін пасьля колькіх удараў крышачку ўгрызься ў зямлю й без мае дапамогі трымаецца, я ўстаю і з усяе сілы б'ю па ім каб ён далей лез у зямлю. А ён, нягоднік, ад моцнага ўдару кувалды, нібы ад гумы, падскаквае ўгару й валіцца на бок. Я спрабую ўсё нанова. Пасьля колькіх такіх спробаў клін адламвае якісь кавалачак зямлі. Кліны, трэба заўважыць – тупыя, і іх ня вострaць. Часам завостраны іхны канец крышыцца, ламаецца ці гнецца. Тады працаваць зь ім амаль немажліва.

Бяру кірку. З усяго размаху б'ю ейнай дзюбаю па зямлі. Яшчэ якіясь крошкі адбіваюцца. Але біць трэба моцна... Ды вось у ёй адламалася ручка. Мушу йсьці да „бацькі”, прасіць яго замяніць зламаную кірку на цэлую.

Аднак толькі такімі мэтадамі за дзень працы я ня выберу й аднаго кубамэтру зямлі. З нашай тэхнікай патрэбны бальш эфэктыўныя мэтады й спосабы. І мы ўжо іх ведаем.

Мы раскладаем па лініі катлавану колькі вогнішчаў. Над імі падвешваем вёдры з вадою і грэем яе да кіпеню. У вагонь кладзем ламы, распальваем іх дачырвана. Тады кожны на сваёй

(працяг на 8-й бачыньцы)

Ліст у Рэдакцыю

„БЕЛАРУС"кая „ПРАВДА"

Глыбока Паважаны Спадар Доктар!

(1) У газэце *Беларус*, што выдае БАЗА пад старшынствам Антона Шукелайца, за месяц сакавік 1984 году, была надрукавана „правда" такога характару, што, нібы, „Архіепіскап Мікалай" склікае „Сабор БАПЦ" сёлета ў Гайленд Парку 26 і 27 травеня.

Аднак, у гэтай „Беларус"кай „Правде" не надрукавана была іншая праўда, а гэта, што былы Архіяпіскап Мікалай сёньня ёсьць разстрыжаны й ён больш ня мае ніякага духоўнага сану, што ён ня можа й ня мае права склікаць ніякага Сабору БАПЦ, й што Сабор БАПЦ ужо скліканы легітымнымі ўладамі царквы на гэты час у Англіі, а не ў Гайленд Парку.

(2) Падобная „правда" друкавалася ў „Беларус"кай „Правде" за люты, 1984 году, дзе разстрыжаны былы япіскап тытулуецца ня толькі як „Архіепіскап", але таксама й як „Першагерарх БАПЦ" і дзе пішацца, што „Архіепіскап Мікалай і Кансысторыя БАПЦ пастанавілі, 29 сьнежня 1983 году, зьняць Мітрафорнага Пратаярэя а. Васіля Кендыша з пасады Сакратара Кансысторыі БАПЦ..."

Ізноў у сваёй „Правде" БАЗА плянована „забылася" ўспомніць і надрукаваць іншую праўду, што былы Арх. Мікалай, цяпер Міхаіл Мацукевіч, і ім створаная новая „кансысторыя" (кажуць Мацучковая) нічога супольнага із БАПЦ ня маюць і йхнія „зьніманьні з пасады" ніякай вартасьці ня маюць.

(3) Той хто чытае *Беларуса* амаль у кожным нумары можа заўважыць няпраўду падобнага тыпу. На канец трэба зазначыць, што пературварэньне газэты *Беларус* у аднобаковы друкаваны ворган адшчэпніцкага руху, у газэту якая ня толькі бароніць адшчэпніцтва, але й сьведама фальшуе й пературварае факты для сваe карысьці, выклікае вялікі нясмак і ёсьць зьявішчам варожым для свабоднага чалавека, бо за гэтым хаваецца цэнзура кантралёванай прэсы — кардынальны вораг усёй людзкой і чалавечай свабоды й вольнасьці.

— *Прозьвішча ведамае рэдакцыі.*

Прадаецца маленькі
Ангельска-Беларускі Разгаворнік з Вымовай
Цана 3 даляры з перасылкай.
4 даляры — паветранай поштай.
Basil Kosarou, 1105 East 25 St., Erie, Pa. 16503, USA

ДЭЛЕГАТЫ ВЫБРАНЫЯ НА САБОР

26-га лютага г.г. адбыўся агульны перавыбарчы сход парафіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне. Парафіяльная Рада была ў аснаўным перавыбраная зь некаторымі зьменамі функцыяў. Др. Р. Гарошка быў выбраны на старшыню, а папярэдні старшыня, Сп. Курыла, застаўся скарбнікам. Таксама былі выбраныя дэлегаты на 3-ці Сабор БАПЦ, што адбудзецца ў Манчэстары 26—28 травеня 1984 году.

Згодна інфармацыяў, старшыня Парафіяльнай Рады прыходу Жыровіцкай Божай Маці ў Гайленд Парку, Сп. Лосік, склікаў таксама ў лютым агульны сход свае парафіі й былі выбраныя дэлегаты на Сабор у Манчэстары.

Як падае *Беларускі Голас*, парафіяне прыходу Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронце пад багаславенствам а. Максіма Таўпекі, зьехаўшыся на парафіяльны сход, выбралі дэлегатаў на Сабор у Мачэстары.

На Крыжовай Дарозе

(працяг з 7-й бачынкі)

дзялянцы распалены лом забівае кувалдаю ў зямлю, а ў выпаленыя ім дзіркі льле кіпень. Ад такое апэрацыі ў гэтым месцы зямля трохі адтайвае, і мы зноў б'ем тут клінамі й кіркамі. За дзень паўтараем гэтак шмат разоў.

Бяда, калі натрапіш на большы камень. Выбіць яго клінам, ломам ці кіркаю нельга. Трэба калупаць і адкопваць зямлю вакол яго, а ўжо потым з дапамогаю сяброў неяк цэлы выцягнуць і адкаціць на бок.

Так працуем ад 7-ае гадзіны раніцы да 5-ае вечара. І хоць працуем без перапынку; стараемся, як толькі можам; выбіваемся із апошніх сілаў, каб дастаць поўную, „неабрэзаную" „пайку" хлеба, — нормы выканаць ня можам. Ні я, ні хто іншы. Выканаць — немажліва! А тымбалей сёньня, калі здарыўся трагічны выпадак, які моцна ўсіх нас усхваляваў.

Блізка канца працы Юрэвіч тачкаю адвозіў ад катлавану зямлю. Не ад'ехаў і колькіх мэтраў, як, разам з тачкаю, паляцеў у сьнег. Мы зьдзівіліся, што ён не падымаецца. Да яго пабег „бацька", а за ім — старшы канваір. Было падобна, што Юрэвіч ляжаў мёртвы. Але канваір пачаў правяраць, ці ня прыкінуўся ён мёртвым, каб пазьней уцячы зь лягеру. Прыставіў да твару Юрэвіча штых і скамандаваў:

— А ну, притворник! Давай, подымайся!

„Притворник" не падымаецца.

Канваір штурхнуў яго колькі разоў нагою.

„Притворник" ляжыць нярухома.

Толькі тады канваір кінуўся да тэлефону.

Мы ўжо зьбіраліся йсьці здаваць інструмэнты, як да катлавану падкаціў вазок. Зь яго выйшаў начальнік Санчасьці Залкінд. Падыйшоў да цела Юрэвіча, патаргаў яго наском валёнка, пастаяў. Потым нахіліўся над целам, чыркнуў запалку й паднёс яе да застылых вачэй. Зрэнкі ў іх ня рушыліся. Ён сьцьвердзіў сьмерць ад сардэчнага ўдару й ад'ехаў.

Транспарту забраць адсюль цела нябожчыка няма. Брыгада сама павінна даставіць яго ў лягер. Таму ў складзе інструмэнтаў мы выпрасілі дошку і вяроўку. Дошку расьпілавалі на два роўныя кавалкі, злажылі іх побач, злучылі папярэчкамі. Да папярэчак прымацавалі канец вяроўкі.

На зьбітыя дошкі мы перанесьлі цела Юрэвіча. Самі пастроіліся ў два рады, і кожны аднэй рукою ўзяўся за вяроўку. Раздалася каманда канвою, і мы пацягнулі нябожчыка ў лягер.

Выхадны дзень

Агульнага выходнага дня для ўсіх вязьняў у лягеры няма. Усе 7 дзён тыдня тут працоўныя, але кожная брыгада мае ў тыдні адзін дзень, вольны ад працы на будаўніцтве: адны брыгады — у панядзелак, другія — аўторак... а некаторыя і ў нядзелю.

Выхадны дзень афіцыйна ўважаецца за дзень адпачынку. У запраўднасьці-ж адпачынку нам не даюць. Уставаць мы мусім з усімі а 5-ай гадзіне начы. Ня толькі таму, што гоман, крыкі, рух тых, што йдуць на працу, нас будзяць; яшчэ й дзеля таго, каб не праспаць сьнеданьня.

Пасьля сьнеданьня, як працуючыя брыгады пакінуць барак, мы кладземся на нары крыху паляжаць — адпачыць ці паспаць. Аж тут раздаецца каманда ўзводнага:

— А ну давай, берись за работу!

Калі хто ўжо заснуў, ён хутка падымае яго з нараў.

Мы становімся ў строй, і ўзводны тлумачыць нам нашую працу. Наўперад мы павінны чысьціць у бараку падлогу. Адным ён выдае мётлы падмятаць яе, другім — вёдры насіць у барак ваду, трэцім — дзеркачы шараваць падлогу, аблітую вадою, чацьвертым — анучы й вёдры мыць падлогу, зьбіраць зь яе ваду й выціраць насуха.

Працуем мы не сьпяшаючыся, бо ведаем: калі скончым гэтую працу, нам дадуць другую. Кожны раз — іншую.

Прошлае начы йшоў сьнег. Уся вуліца й дарожкі да яе з баракаў, з вуліцы да кухні, складаў, адміністрацыйных і санітарных будынкаў завалены сьнегам. Сёньня нам выдаюць драўляныя лапаты й мётлы чысьціць сьнег. Сьпярша — каля свайго бараку, тады — вуліцу й дарожкі ад яе да тых іншых будынкаў.

Так кожны выхадны працуем у лягеры 4—5 гадзінаў.

Апрача таго, на гэты дзень мы адкладаем розныя свае справы: памяняць, палатаць ці направіць штось з вопраткі ці абутку, схадзіць да лекпома, адведаць сяброў... і самае галоўнае — напісаць ліст.

Ліставаньне лягерніка кантралюецца аддзелам цэнзуры Опэрчасьці. Туды з пошты дастаўляюцца ўсе лісты, адрасаваныя ў лягер. Цэнзары іх адкрываюць і чытаюць. Адны лісты яны зусім канфіскуюць, у другіх замазваюць паасобныя словы ці сказы й ставяць штэмпэль „проверено". Толькі з гэтым штэмплем ліст у вадкрытым канвэрце накіроўваецца ў роту да адрасата.

Зь лягеру нам дазволена пасылаць адзін ліст у месяц. Некаторыя гэтага права ня маюць: ці паводля прысуду („без права переписки"), ці часова — на паўгода або на год за якуюсь лягерную правіну, паводля пастановы Опэрчасьці. Ёсьць і такія, што самі ня пішуць лістоў, бо ня маюць каму пісаць: пераважна гэта „раскулачаныя" сяляне, якія ня маюць адрысу свае сям'і, ня ведаюць, куды яе выслалі.

Кожная рота мае свой сталы дзень у месяцы для здачы лістоў ротнаму. Калі ты не скарыстаў гэтага дня, чакай свайго дня ў наступным месяцы. На „вячэрняй паверцы" ротны ўсю пачку лістоў здае „дежкому", а той адносіць іх у цэнзуру. Цэнзура вымагае, каб канвэрт ліста быў адкрыты, а на нутраным баку ягонага трохкутнага адвароту было напісана тваё імя, прозьвішча й № роты.

Ліст трэба пісаць толькі парасейску — коратка, ясна й нічога дрэннага пра лягер. Іначай твой ліст у лепшым выпадку цэнзар выкіне ў кош, у горшым — перадасьць у сьледчы аддзел Опэрчасьці, які можа пачаць супраць цябе новую справу.

Наш дзень для здачы лістоў — на наступным тыдні. Таму ізноў адкладаць яго на пазьней я не магу. Мушу абавязкава пісаць сёньня. Але пісаць ліст у мяне няма паперы. Давядзецца йсьці ў КВЧ, прасіць у Высоцкага.

КВЧ займае цэлы барак каля лягернае брамы. У ім, апрача канцылярыі для ўрадоўцаў гэтае ўстановы, у бальшыні г.зв. „воспитателей" — вялікая саля, дзе 1—2 разы на год бывае кінасэанс ці канцэрт мастацкай самадзейнасьці. Асобны пакойчык — рэдакцыя лягернай газэты „Перековка" (орган 2-га аддзяленьня ВЛОН ОГПУ). Гэта — дзьве балонкі невялікага фармату, адбіваная на шклографе. Ні Лантас, ні Насеньнік, ні Кучын і ніхто іншы з маіх сяброў ніякага ўдзелу ў ёй не бяруць. Ды й наагул кажуць, што амаль усю яе, „ад коркі да коркі", піша й адціскае сам рэдактар — малады невядомы расейскі паэта. У газэце — вернападданыя, лёкайскія вершыкі й артыкульчыкі, у якіх праслаўляецца ГПУ, каторае „героично" „трудом" „перековывает" „преступников" на „честных" грамадзянаў СССР. Газэта выходзіць раз на тыдзень і нікім ня чытаецца.

Заходжу ў чытальню. Тут газэты, часапісы, кніжкі — толькі расейскія. Пакой, як і заўсёды, пусты. Адзіныя сталыя дзяжурныя тут — Сталін, Ягода й М. Горкі на партрэтах.

Высоцкі дае мне паперу й прапануе пісаць тут. Ёсьць сталы з лаўкамі, ручкі, чарніла. Я выбіраю месца й саджуся.

Напачатку пішу звычайны зваротак да бацькоў „Мои дорогие..." і г.д. Тады спыняюся. А што пісаць далей? Падымаю галаву й думаю. Ды ня надта думаецца: перашкаджаюць сьцены. Вось паглядваюць зь іх Ягода й Сталін. Паглядваюць, нібы сочаць за табою — пра што ты пішаш, пра што думаеш... Ну, напішу яшчэ заўсёднае „Я жив и здоров". А далей? Мо напісаць пра сьмерць Юрэвіча? Цэнзура гэта напэўна выкрэсьліць. Зноў-жа: бацькі мае Юрэвіча ня ведаюць. Я зноў адрываю вочы ад паперы, каб думаць... а з-пад Ягоды, на сьцяне, бы знарок — пагрозьлівы лёзунг: „ВЧК-ОГПУ — меч пролетарской диктатуры". Пільнуйся, раб Божы, каб гэты меч не адсек табе галавы!.. Пра што-ж пісаць? Адварочваю галаву ад Ягоды й мяча да другое сьцяны, а там, з-пад Сталіна — таксама лёзунг: „Выполним пятилетку в четыре года"... Не! Ніколі болей я ня сяду тут пісаць. Лепей — у сваім бараку.

Мае разважаньні перабіў скрып дзьвярэй. У чытальню заходзіць яшчэ адзін „чытач". Гэны прыпілнаваў, калі стары й глухаваты Высоцкі адыйшоўся ў дальні кут, тады хуценька рвануў жмут аркушаў з кнігі й сунуў іх у кішэню. Папера да махоркі на пару дзён здабыта.

Із КВЧ мы выходзім разам. Ужо вяртаюцца брыгады з працы, і на кухні пачалі выдаваць абед.

(далей будзе)